

та покращання стану довкілля. Ці моделі можна розповсюдити на будь-який регіон для забезпечення сталого розвитку на засадах збалансованого ресурсокористування.

Література

1. Міщенко Л.В. Природно-техногенна безпека територій Західного регіону України: наукова монографія за редакцією О.М. Адаменка / Л.В. Міщенко. — Івано-Франківський націон. техн. ун-т нафти і газу. — Івано-Франківськ: Супрун В.П., 2014. — 452 с., іл.

УДК [502.14+35.077.6]:061.1ЄС(477)

ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКА ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА NATURA 2000 ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ БІОРІЗНОМАНІТТЯ В УКРАЇНІ: ПЕРЕДУМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Н.В. Нагорна

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Вул. Г. Сковороди, 2, м. Київ, 04655

e-mail: pr@ukma.kiev.ua

16 вересня 2014 року Уряд України та Європейський Парламент ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (ЄС), що свідчить про цілеспрямований проєвропейський вибір України, однак це також накладає на Україну нові обов'язки і є певним викликом для держави. Зокрема, згідно з положеннями Угоди про асоціацію, передбачено поступове наближення законодавства України до права та політики ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища (Додаток XXX до Глави 6 «Навколишнє природне середовище» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво») [1]. Таким чином, директиви блоку «охорона природи»: Директива Ради ЄС 92/43/ЄЕС про охорону природних середовищ існування та дикої флори і фауни та Директива Ради ЄС 79/409/ЄЕС про збереження диких птахів, набувають особливого значення для збереження біорізноманіття в Україні. Варто зауважити, що відповідно до згаданих Директив, охороні підлягають зазначені у додатках до них рідкісні та зникаючі види флори і фауни та типи природних оселищ, які в майбутньому мають стати підставою для розбудови загальноєвропейської екологічної мережі Natura 2000, нового інтегрованого підходу для управління природоохоронними територіями в країнах — членах ЄС [2, 3]. В основі ідеї мережі Natura 2000 лежить оселищна концепція збереження біорізноманіття, тобто концепція збереження певних типів оселищ, як місць існування видів, що мають важливе значення для збереження біотичного та ландшафтного різноманіття Європи. Методологія оселищної концепції — це інструмент уніфікації підходів до охорони природи в усіх країнах ЄС та координації спільних зусиль між ними [4]. Однак досвід країн-членів ЄС, зокрема пострадянського блоку, свідчить про значні труднощі реалізації мережі, особливо на етапах: адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, визначенні сайтів-об'єктів мережі, розробці та впровадженні планів управління об'єктами. Серед найпоширеніших проблем на цих етапах були такі: недосконала імплементація положень Директив в національне законодавство; невчасне визначення об'єктів мережі; недостатнє покриття мережі; відсутність інформаційної компанії та громадських слухань як наслідок непідтримка мережі з боку громадськості; конфлікти із місцевими землекористувачами та землевласниками; збільшення адміністративних і бюрократичних процедур; різні погляди зацікавлених сторін на управління природоохоронними територіями; відсутність планів управління та недостатні фінансові компенсації приватним власникам [5]. Ці конфлікти

мають потенційний ризик виникнення в Україні. Крім того, результати анкетування представників природно-заповідних територій щодо перспективи впровадження Natura 2000 в Україні свідчать про низку проблем, які створюють несприятливе підґрунтя для впровадження екомережі. Серед найактуальніших проблемних питань, які потребують негайного вирішення є: неузгодженість національних законодавчих актів з питань природокористування та охорони природи; невиважені рішення Уряду (зокрема, зміни прийняті до Податкового кодексу від 28.12.2014, як наслідок обкладання земельним податком бюджетних природоохоронних установ, що ставить під загрозу їх існування); недостатнє матеріально-технічне забезпечення природоохоронних установ; слабе інформування населення щодо ролі природно-заповідного фонду (надалі ПЗФ), як результат спротив населення й органів місцевого самоврядування та нехтування принципами верховенства права (зокрема, браконьєрство, самовільні вирубки дерев); корумпованість контролюючих органів, нецільове використання бюджетних коштів; бюрократизм (зокрема, складність процедури передачі територій, що потребують охорони до складу установ ПЗФ); різновідомча підпорядкованість об'єктів ПЗФ; фрагментованість природно-заповідних територій, проблеми з розширенням буферних зон; нестача кваліфікованих кадрів; слабка система управління. Для уникнення негативного досвіду пострадянських країн при розбудові мережі Natura 2000, крім вирішення вище перелічених проблем, варто також звернути увагу на низку загальних рекомендацій, де особливо важливими є, зокрема: чітка та вчасна імплементація Директив до національного законодавства; одночасне впровадження інших Директив ЄС, зазначених в Угоді про асоціацію (комплексний підхід); завершення розбудови Смарагдової мережі; інформування, місцевого населення, підтримка зворотнього зв'язку; забезпечення доступності інформації; залучення широкого кола зацікавлених сторін до обговорень, спільне прийняття рішень; завчасна підготовка альтернативних планів управління (для окремих об'єктів мережі або їх інтегрування в плани розвитку регіону); використання грантів від фондів ЄС; застосування фінансових стимулів, компенсаційних виплат землевласникам та землекористувачам, включно із придбання земельних ділянок Урядом; розподіл повноважень та відповідальності природоохоронних органів на національному, регіональному та місцевому рівнях; сприяння інтеграції природоохоронної політики в інші сфери політики держави.

Література:

1. Угода про асоціацію Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 року.
2. Директива Ради ЄС 92/43/ЄЕС від 21. 05.1992 р. про охорону природних середовищ існування та дикої флори і фауни.
3. Директива Ради ЄС 79/409/ЄЕС від 2.04.1979 р про збереження диких птахів.
4. Оселишна концепція збереження біорізноманіття: базові документи Європейського Союзу / Ред. О.О. Кагало, Б.Г. Проць. — Львів: ЗУКЦ, 2012. — 278 с.
5. European Commission: Current practices in solving multiple use issues of Natura 2000 sites. Conflict management strategies and participatory approaches. [Electronic resource]: — Access mode: [http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/report %20LOT3_Task %201-European_review.pdf](http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/report_%20LOT3_Task%201-European_review.pdf)